

jeg har tænkt mig, det nægter jeg ikke, som langt simplere i dens Udførelse; men det har vel sagtens ikke været muligt at kunne opnaae en dertil sigtende, nogenlunde ønskelig Overenskomst, siden man ikke har simplificeret Sagen simpelt derhen, at Fæstevæsenet kunde og kan fremdeles vedblive, naar begge Parter ere enige deri, men, at Godseierne skulle være pligtige til at sælge, naar Fæsterne forbrede det saaledes, at, naar en Overenskomst om Prisen ikke kunde træffes imellem Sælger og Kjøber, da vilde Kjøbesummen være at bestemme ved Boldgift. Dette forekommer mig at være den simpleste Basis for Afgjørelsen af hele dette Forhold. Jeg anseer ingenlunde Fæstevæsenet for noget Onde, naar det kan bestaae efter begge Parters Overenskomst; men jeg antager derimod Fæstes Overgang til Selveiendom for et stort politisk Gode, som man bør arbejde hen til, men ikke imod Parternes Villie, naar det paa nogen Maade er muligt at forene dem, og dette har jeg troet kunde lade sig gjøre paa den Maade, som jeg her har antydet. Jeg troer ogsaa, at den Modstand, som af enkelte Godseiere vises imod Loven i det Hele, mere har sin Grund deri, at de egentlig ikke ville lade sig Noget foreskrive, som de troe er imod deres lovlige Ret, end den skulde være begrundet deri, at de ansee Loven for skadelig for sig; thi der er Godseiere, som, uagtet de have erklæret sig imod en Tvangsløb, dog sælge den ene Gaard efter den anden paa meget fordeelagtige Bilskaar for Kjøberne. Deraf følger, at mange Godseiere maae betragte Fæsteforholdet som et unaturligt Baand, som de selv ville bidrage til at løse. Naar der navnlig af den ærede Rigsdagsmand for Ribe Amts 1ste Valgkreds (Rosenørn) er sagt, at det var et Slags Expropriation saaledes at ville tvinge Godseierne til at sælge, saa troer jeg, at dette med samme Sandhed kan siges om enhver Lov, som udkommer.

Bale: Da Forhandlingerne ere rykkede saavidt frem, skal jeg indskrænke mig til en ganske kort Bemærkning. Det er ikke Hensynet til denne Sags historiske Stilling, der bevæger mig til at stemme for de foreliggende Resolutioner, som de ere benævned, men Hensynet

til den Rolle, som denne Sag har spillet i vort nyere politiske Liv, og Hensynet til de Tab, som Statskassen hvert Aar lider, saalænge denne Sag trækkes hen, og disses Hensyn, forekommer mig, maae være tilstrækkelige for enhver Indenrigsminister til snarligt at see dette Forhold ordnet. Dette Forhold er kaldet en Hazardcontract, hvorved den ene Part altid taber; men, saaledes som Forholdene nu ere ordnede, udsætte begge Parter sig for Misligholdelse af Contracten, og dette er ogsaa et af de Punkter, som bør tages med i Betragtning. Da jeg sidst begjærede Ordet i denne Sag, vilde jeg have viist, hvorledes Fæsteforholdene, saaledes som de nu staae, navnlig efterat Hartfornsregaliseringsloven er kommen ud, efterat Godsforvalterinstitutionen er traadt imellem Godseieren og Bonden, hvorved det hele Forhold er blevet aldeles skævt og forrykket, og efterat Fæstegodsset er blevet Gjenstand for Salgspeculationer, ere komne i en aldeles skæv Stilling, som maa lede saavel Godseieren som Bonden til ikke længere at holde Contracten, og denne Misligholdelse leder saa atter til, at Staten hvert Aar taber betydelige Summer, og at Almeenvellet taber saadanne Beløb, hvorved store og gavnlige Formaal ellers kunde været fremmede. Naar jeg altsaa seer hen til vore politiske Forholds rolige Udvikling og seer hen til de Tab, som Staten lider, saa er det i Særdeleshed derpaa, at jeg begrunder det, at jeg vil vælge det Middel, som nu foreligger, — uagtet det langtfra tilfredsstillende mig, — til at see denne Sag bragt et Skridt videre.

Formanden: Afslutning af Forhandlingerne er begjært af: Gram, Glahn, Recke, Bregendahl, L. C. Larsen, Schovelin, C. N. Petersen, D. Müller, Broberg, David, Luren, C. A. F. Christensen, Wallentin, Bloch og C. Petersen.

Med den derpaa foretagne Afstemning blev Afslutningen af Forhandlingerne forkastet med 41 St. imod 29.

Brøndsted: Jeg skal ikke opholde Discussionen længe, i Særdeleshed, da jeg kan